

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Asbjørn Lund, 61 26 60 40

Innspill flom- og skredmelding

Vi viser til Olje- og energidepartementets brev datert 10. oktober 2023 der det bes om innspill til arbeidet med stortingsmeldingen om flom og skred.

Det er all grunn til å tro at klimaendringene vil medføre mer flom og skred. Ekstremværet Hans medførte vannføringer større enn det som er målt i nyere tid. En stortingsmelding som tar for seg flom og skred ønskes derfor velkommen.

Statsforvalteren i Innlandet mener at stortingsmeldingen bør inneholde og adressere følgende tema (ikke uttømmende):

Forebygging

Det er allment akseptert at forebygging er billigere enn gjenoppretting i det lange løp. Ikke bare når det gjelder økonomi, men også på den generelle belastningen på samfunnet som oppstår ved flom- og skredhendelser. Stortingsmeldingen bør derfor ha forebygging som hovedfokus.

Det foreligger en rekke klimarapporter som beskriver klimaendringer, herunder fra FNs klimapanel. Det er all grunn til å tro og ta høyde for at klimaet vil bli mer utfordrende i årene som kommer. En framskrivning av klimakonsekvenser må derfor legges til grunn i alle fremtidige utbyggingstiltak, noe som også medfører økt behov for kartlegging og analyser.

Plan- og bygningsloven (pbl)¹ vil være det beste virkemidlet for å påse at det bygges trygt, og for å hindre at det bygges på usikker grunn og i usikre områder. Her vil risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) vær svært sentrale, og vi ønsker velkommen en forskrift til pbl § 4-3 som vil tydeliggjøre dette. Det kan også i fremtiden være områder der det ikke vil være praktisk eller økonomisk å bygge, selv etter sikringstiltak, og meldingen bør adressere et slik scenario.

Forholdet mellom nybygging, gjenoppbygging og sikring av eksisterende bebyggelse, infrastrukturer og landbruksarealer bør adresseres. Dagens regelverk for nybygging er nok klarere enn regelverket for sikring av eksisterende bebyggelse og gjenoppbygging, som også ble bemerket i forrige stortingsmelding om flom og skred². Med utfordringene som klimaendringene utgjør, er dette et uheldig skille, og den nye meldingen bør adressere hvordan også ordninger og regelverk skal tilpasses slik at eksisterende bebyggelse også kan sikres.

Gjenoppretting og gjenoppbygging er svært aktuelle tema etter en flom- eller skredhendelse. Skade på både bebyggelse, infrastruktur og næringsarealer (herunder jordbruksarealer) må utbedres. Det oppstår

¹ Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), LOV-2008-06-27-71

² Meld.St. nr. 15 (2011 – 2012), Hvordan leve med farene – om flom og skred, s 7

da spørsmål om hvilken «standard» det skal gjenoppbygges til. En generell forståelse av erstatningsordninger eller tilskudd til gjenoppbygging er at det skal bygges opp til den standarden som forelå før skaden skjedde. Det er også kompliserende at to forståelser for «standard» kan legges til grunn: Den ene er at det lages en ny standard, f.eks. at en grusvei blir omgjort til en asfaltvei. Den andre er en kvalitetsforbedring, f.eks. at veien heves til et nødvendig høyde iht nytt flomnivå, og at kulverter er store nok til å håndtere fremtidige vannmasser. Det er den andre forståelsen av standardheving som bør legges til grunn i meldingen. Å gjenoppbygge til en kvalitet som også håndterer fremtidige klimautfordringer vil være både beredskapsmessig og samfunnsøkonomisk gunstig. Det kan også hevdes at å bygge opp til en for dårlig kvalitetsstandard vil være et brudd på pbl § 28-1 (sikker byggegrunn), i de tilfeller der pbl kommer til anvendelse, uavhengig av kvalitetsstandard som eksisterte før skaden oppsto. Etter en hendelse vil man ha fått ny kunnskap om risiko som ikke kan sees bort fra.

Klargjøre ansvar

Både eksisterende regelverk og forarbeidene beskriver ansvar. Dette er imidlertid omfattende, spredt på flere sektorer og vanskelig tilgjengelig. Nybygging, gjenoppbygging og sikring av eksisterende eiendom er også forskjellig behandlet i regelverket. Stortingsmeldingen bør søke å klargjøre og beskrive en prosess for hvordan regelverket skal forstås og forenkles, og eventuelt beskrive behov for ny lovgiving.

Ansvarsforhold bør adresseres. Spesielt gjelder dette mellom grunneier, kommune og stat (NVE). Grunneiers ansvar tillegges betydelig vekt i regelverket. Imidlertid er det flere eksempler på hvor dette ansvaret framstår som urimelig, selv med støtteordninger.

Tiltak for å forebygge flom- og skredskader bør vurderes helhetlig. Sideelver kan forårsake store skader dersom vannføringen er eksepsjonelt stor, eller elva finner nye veier. I sitt løp vil elva som regel gå over flere eiendommer med flere grunneiere og infrastruktureiere. Ofte kan skader mot bebyggelse og infrastruktur i bunn av et elveløp forebygges i toppen, og der grunneieren er en annen enn for bebyggelse og infrastruktur vesentlig lengre unna i løpet. Et slik helhetlig ansvar bør beskrives i meldingen.

Det samme prinsippet kan også gjelde tiltak etter pbl, der manglende planbestemmelser i en kommune kan få konsekvenser for kommuner – altså eiendommer og infrastruktur – nedstrøms. Det er krav i dagens regelverk om at konsekvenser utenfor planområdet også skal utredes, men dette bør vurderes forsterket. Klargjøring av ansvar for en helhetlig tilnærming i pbl bør adresseres i meldingen.

Kritisk infrastruktur

Samfunnet blir mer og mer avhengig av digital infrastruktur. Den digitale infrastrukturen er helt avhengig av fiber og strøm. Fiber- og strømkabler, master og annen infrastruktur som koblingspunkter osv. vil også rammes av flom og skred.

Under ekstremværet Hans ble så godt som alle veier og baner i Innlandet rammet. I en periode var det kun enkelte private veger som kunne benyttes for å nå ellers isolerte områder. I en periode var det kun Rv 3 gjennom Engerdal som kunne benyttes til transport mellom Oslo og Trondheim. Både Dovrebanen og Rørosbanen var steng. P.t. er fortsatt ikke jernbanebroa ved Randklev i Ringebu kommune i drift på grunn av skader etter flommen.

I tillegg kommer annen infrastruktur som for eksempel vann og avløp. Klimaendringene tilsier at infrastruktur bør gjøres mer robust. Det vil kunne omfatte redundante og sikrede fiberstrekk, flere strømstrekk og omkjøringsveier. Dette bør meldingen adressere

Landbruksareal

Ekstremværet Hans rammet også landbruksareal. Enkelte sikringsanlegg ble brutt og matjord ble vasket ut. Sikringsanlegg til landbruksarealer dekkes ikke av naturskadeordningen samtidig som tilskudd via NVE prioriteres til bebyggelse. Dette gjør at landbruksarealer faller mellom to stoler til tross for den udiskutable betydningen matproduksjon har for samfunnet og Norges beredskap. En grundig gjennomgang av landbruksarealer for å sikre og opprettholde matproduksjon bør få plass i meldingen.

Andre forhold

For å kunne planlegge løsninger for å sikre mot flom og skred, men også sikre infrastruktur, er det viktig å ha et felles kartsystem der informasjon om flomsoner, infrastruktur mv. kan høstes. Dette bør eksistere på flere graderingsnivåer siden detaljert sammenstilling av informasjon om kritisk infrastruktur vil måtte sikkerhetsgraderes etter Sikkerhetsloven.

Vi har fått innspill fra kommuner om at distriktsandelen på støtte fra NVEs ordninger bør reduseres for å bygge opp igjen etter kriser. Til vanlig er denne 20 prosent, og fungerer derfor som en egenandel. Etter flommen på Østlandet i 2013 ble distriktsandelen redusert til 5 prosent ved et stortingsvedtak³ for å sikre en effektiv gjenoppretting. Flere tar også til orde for å styrke NVEs budsjett for støtte til sikring, men også styrke NVEs kapasitet til saksbehandling og prosjektering.

Flere av problemstillingene som tas opp i dette innspillet har betydning for flere områder enn flom og skred. Problemstillingene bør derfor koordineres med andre eventuelle stortingsmeldinger, spesielt beredskap.

Med hilsen

Asbjørn Lund (e.f.)
fylkesberedskapssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

---

³ [Prop. 189 S \(2012–2013\), Endringer i statsbudsjettet 2013 under Olje- og energidepartementet \(flommen på Østlandet mai 2013\), kap 2](#)